

NORGES HØYESTERETT

Den 5. mars 2015 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Øie, Kallerud og Bergsjø i

HR-2015-00555-U, (sak nr. 2015/193), sivil sak, anke over kjennelse:

A (advokat Pål Sverre Hernæs)

mot

B
C (advokat Eirik Ramsland)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmål om subjektiv kumulasjon for ankeinstansen i en skiftetvist hvor rettens avgjørelse vil være bindende for samtlige loddeiere.
- (2) A er en av syv loddeiere i et dødsbo under offentlig skifte. Da det oppsto uenighet mellom arvingene om fordeling av boets eiendeler og avkortning av arv, satte Kristiansand tingrett frist for samtlige arvinger til å reise skiftetvist. Ved stevning 27. november 2013 reiste en av arvingene – D – skiftetvist mot to av de andre arvingene – B og C.
- (3) De øvrige arvingene var ikke parter i tvisten for tingretten. Avgjørelsen av kravet vil imidlertid være bindende for samtlige arvinger etter regelen om utvidet rettskraft i skifteloven § 22 andre ledd tredje punktum.
- (4) Kristiansand tingrett avsa 9. mai 2014 dom med slik domsslutning:
 - "1. Bs arv etter foreldrene avkortes med kr. 200.000,- – tohundretusen –.
 2. Cs arv etter foreldrene avkortes med kr. 300.000,- – trehundretusen –.
 3. Ds krav om å få utlagt på skifte boligeiendommen i X 40 gnr. 13 bnr. 908 i Kristiansand kommune tas ikke til følge.
 4. Hver av partene bærer egne sakskostnader."

- (5) B og C anket tingrettens dom punkt 1, 2 og 4 til Agder lagmannsrett.
- (6) A – som altså ikke var part i tingretten – innga anketilsvar og avledet anke hvor det ble begjært inntreden som part på saksøkersiden i medhold av tvisteloven § 15-3, eventuelt etter ulovfestede regler.
- (7) B og C bestred at A har rett til å tre inn i saken for lagmannsretten og har anført at begjæringen om inntreden må avvises.
- (8) Agder lagmannsrett avsa 12. november 2014 under dissens kjennelse med slik slutning:
1. **Begjæringen fra A om inntreden som part i ankesaken avvises.**
 2. **Sakskostnader tilkjennes ikke."**
- (9) A har anket til Høyesterett over rettsanvendelsen og har anført at det er adgang til inntreden i saken enten etter en tolkning av tvisteloven § 1-1 eller etter ulovfestede regler. Han har nedlagt slik påstand:
- "Prinsipalt:**
1. **A får tre inn som part i sak nr. 14-148415ASD-ALAG.**
- Subsidiært:**
2. **Agder lagmannsretts kjennelse oppheves.**
 3. **A tilkjennes sakens kostnader."**
- (10) B og C har inngitt anketilsvar hvor de har anført at lagmannsrettens begrunnelse og resultat er riktig. De har nedlagt slik påstand:
1. **Anken forkastes.**
 2. **A dekker B og Cs sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett."**
- (11) Ds setteverge har i prosesskriv 23. januar 2015 gitt uttrykk for at han ikke har bemerkninger til at A får tre inn i saken.
- (12) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at lagmannsretten har truffet avgjørelsen som første instans. Utvalget har dermed full kompetanse.
- (13) Spørsmålet er om det er adgang for en person – som ikke var part i saken for tingretten – til å tre inn i saken for ankeinstansen når saken er en skiftetvist, hvor avgjørelsen vil være bindende for alle loddeierne, jf. skifteloven § 22.
- (14) Etter tvisteloven § 15-3, jf. § 15-2 kan en tredjeperson på nærmere bestemte vilkår tre inn som part i en sak. Bestemmelsen gjelder imidlertid – med ett unntak – ikke for ankeinstansen, se § 15-3 andre ledd, jf. § 15-2 femte ledd. Unntaket er ikke aktuelt i den foreliggende sak.
- (15) Lagmannsretten fant at det ikke er tilstrekkelig grunnlag for å tolke § 15-3 andre ledd, jf. § 15-2 femte ledd utvidende i saker med utvidet rettskraft. Det heter om dette i lagmannsrettens kjennelse:

"Ordlyden taler for at unntaket for erververe er uttømmende, og lovmotivene bekrefter

uttrykkelig at reglene er slik å forstå, se NOU 2001:32 bind B side 817–818 og Ot.prp.nr. 51 (2004-2005) side 419–420. Samme standpunkt inntas i Schei m.fl., Tvisteloven, kommentarutgaven, 2. utg. 2013, side 518 og 519.

Lagmannsretten er ikke uten forståelse for at reelle hensyn kan tale for at en part som avgjørelsen vil bli bindende for, gis adgang til å tre inn i saken for å ivareta sine interesser. Etter tvistemålsloven kunne dette behovet ivaretas etter reglene om såkalt sterk hjelpeintervensjon i § 72 annet ledd, jf. § 79. Ordningen med sterk hjelpeintervensjon er ikke videreført i tvistelovens regler om partshjelp i § 15-7. Begrunnelsen er i henhold til Tvistemålsutvalgets innstilling, NOU 2001:32 bind B side 821, at en sterk hjelpeintervensjon har en posisjon som ligger så nær opp til posisjonen som ordinær part at det er vanskelig for å se behovet for den, forutsatt at muligheten for å være med som part er til stede. Utvalget fant det vanskelig å tenke seg at en som er så sterkt berørt at han etter de dagjeldende regler kunne vært sterk hjelpeintervensjon, ikke skal kunne tre inn i saken etter tvisteloven § 15-3. Utvalgets uttalelser tar imidlertid sikte på behandlingen i første instans, idet det heter at adgangen til inntreden etter § 15-3 er "begrenset til førsteinstansen". Utvalget fant det viktig å fremtvinge en slik avklaring tidlig, og at dette generelt ikke vil være noe tungtveiende argument mot å fjerne adgangen til sterk hjelpeintervensjon.

Både forarbeidene og lovens ordlyd taler etter dette mot at det ved utvidende tolkning av tvisteloven § 15-3 er grunnlag for å tillate inntreden i ankeinstansen for andre som vil bli bundet av den avgjørelsen som treffes."

- (16) Utvalget er enig med lagmannsretten i at det ikke er tilstrekkelig grunnlag for å tolke tvistelovens regler om subjektiv kumulasjon i ankeinstansen utvidende i saker med utvidet rettskraft. En adgang til inntreden forutsetter derfor en særlig hjemmel.
- (17) Skifteloven har ingen slik særskilt hjemmel. Selv om dommen i en skiftetvist er bindende for alle loddeiere etter skifteloven § 22 andre ledd tredje punktum, er det heller ikke noe tvungent prosessfellesskap mellom dem.
- (18) Utvalget finner det videre klart at tvisteloven § 1-1 om tvistelovens formål, som den ankende part har påberopt, ikke kan utgjøre noen slik særskilt hjemmel.
- (19) Spørsmålet er etter dette om det i saker hvor dommen har utvidet rettskraft, likevel er adgang til å tre inn i saken i ankeinstans på ulovfestet grunnlag. I dette spørsmålet har lagmannsretten delt seg i et flertall og mindretall. Det heter i lagmannsrettens kjennelse:

"Flertallet, førstelagmann Dag Bugge Nordén og konstituert lagdommer Kristin Barth-Larsen, finner ikke holdepunkter for en adgang til inntreden på ulovfestet grunnlag i et tilfelle som dette. Flertallet viser særlig til de klare holdepunkter i lovtekst og lovforarbeider for at spørsmålet om inntreden i ankeinstansen er uttømmende regulert i loven.

Flertallet bemerker i anledning den ankende parts henvisning til Skoghøy, Tvistemål (2001) side 380, at standpunktet der ikke er videreført i hans bok Tvisteløsning, 2. utg. 2014, der adgangen til kumulasjon i ankeinstansen behandles på side 472–473. Lagmannsretten finner det ikke nødvendig å gå nærmere inn på behandlingen av temaet i annen juridisk litteratur.

Flertallet er etter dette kommet til at begjæringen fra A om inntreden som part, og følgelig den avledede anken han har inngitt i denne egenskap, må avvises.

Flertallet bemerker at A vil kunne ivareta sine interesser i saken ved å erklære partshjelp i medhold av tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav a. ..."

- (20) Mindretallet, lagdommer Anne-Kristine Hagli, kom til at "sterke reelle hensyn tilsier at det bør være adgang til inntreden i ankeinstansen i en skiftetvist, der dommen blir bindende for alle arvingene i kraft av reglene om utvidet rettskraft". Hun har særlig vist til at det kan skje endringer underveis i saken, f.eks. dødsfall eller sykdom hos de opprinnelige parter, at

partshjelp ikke gir fulle partsrettigheter, og at hensynet til motparten ikke kan veie tungt. Videre har hun vist til prosessøkonomiske hensyn.

- (21) Utvalget er enig med lagmannsrettens flertall i at det ikke er hjemmel for et generelt unntak på ulovfestet grunnlag i saker hvor avgjørelsen vil ha utvidet rettskraft etter skifteloven § 22 andre ledd tredje punktum, og tiltrer flertallets begrunnelse. Utvalget tilføyer at reelle hensyn kan trekke i begge retninger. Hensynene gjør seg etter utvalgets syn uansett ikke gjeldende med en slik styrke at de kan begrunne et slikt ulovfestet unntak. Utvalget tilføyer at det ikke har tatt stilling til om løsningen vil være den samme om en arving først har blitt klar over tvisten etter at tingrettens avgjørelse forelå.
- (22) Anken har ikke ført frem. Ankemotparten har lagt ned påstand om å bli tilkjent sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett. Lagmannsretten tilkjente ikke sakskostnader blant annet med den begrunnelse at spørsmålet i saken er av prinsipiell betydning. Ankeutvalget er enig i dette og finner at sakskostnader heller ikke bør tilkjennes for Høyesterett.
- (23) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

1. Anken forkastes.
2. Sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett tilkjennes ikke.

Knut H. Kallerud
(sign.)

Toril M. Øie
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Riktig utskrift: